

concerto
BUDAPEST

**ÉVADNYITÓ
HŐSKONCERT**
Christian Tetzlaff

2021. SZEPTEMBER 24. és 25. 19.30

Zeneakadémia | Nagyterem

2021. SZEPTEMBER 24. PÉNTEK 19.30
ZENEAKADÉMIA | Nagyterem | Géniuszok 1.

ÉVADNYITÓ KONCERT

2021. SZEPTEMBER 25. SZOMBAT 19.30
ZENEAKADÉMIA | Nagyterem

HŐSKONCERT

LISZT: Két epizód Lenau Faustjából, S 110

1. *Az éji menet (Der nächtliche Zug)*
2. *Mefisztó-keringő (Der Tanz in der Dorfschenke)*

BARTÓK: I. hegedűverseny, BB 48a

1. *Andante sostenuto*
2. *Allegro giocoso*

-szünet-

SUK: g-moll fantázia hegedűre és zenekarra, op. 24

BARTÓK: A csodálatos mandarin - szvit, op. 19, Sz. 73, BB 82

Közreműködik: **Christian Tetzlaff** hegedű
Concerto Budapest

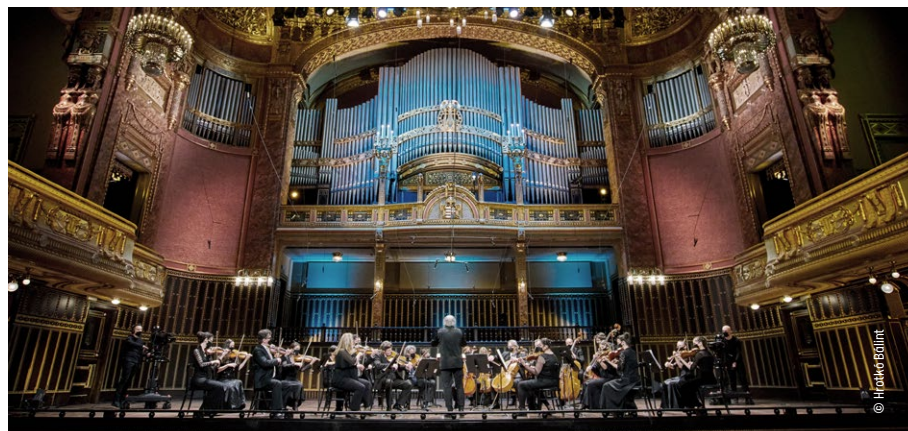
Vezényel: **Keller András**

CHRISTIAN TETZLAFF

A német hegedűművész és kamarazenesz korunk egyik meghatározó muzsikusa. Stílusával, személyiségével, koncertjeinek utánozhatatlan légkörével kapcsolatban gyakran írták már le, hogy előadásában a művek mindig új arcukat mutatják meg. Beszédesebb, kommunikatív játéka pedig olyan zenei élményben részesíti hallgatóságát, mely egyszerre okoz esztétikai és egzisztenciális megrendülést. Zenélése mindig a kottából indul ki és igyekszik a darabok értelmezését azok előadási tradíciójától függetleníteni. Találón jegyezték meg róla, hogy játéka éppen azért válik intenzíven személyessé, hogy szinte eltűnik a mű hangjai között. Az 1966-ban, Hamburgban született művész 1994 óta saját kvartettjével is rendszeresen fellép. Szívesen mutat be elfeledett műveket és közel áll hozzá a kortárs zene is.

KELLER ANDRÁS ÉS A CONCERTO BUDAPEST

A Concerto Budapest Magyarország egyik vezető nagyzenekara. Egyéni hangzásával, nagy ívű műsorszerkesztésével különleges és meghatározó szereplője a magyar és nemzetközi zenei életnek. Széles repertoárja a jól ismert klasszikusoktól napjaink kortárs darabjaiig terjed. Progresszív karaktere elementáris erővel nyilvánul meg zenei játékaiban. A Concerto Budapest visszatérő vendégei olyan világhírű művészek, mint Gidon Kremer, Heinz Holliger, Isabelle Faust, Boris Berezovsky, Jevgenyij Koroljov. Művészeti igazgatója 2007 óta Keller András, hegedűművész, karmester, a Keller Quartet alapítója. Keller szölistaként, koncertmesterként és kamarazeneszként is világszerte elismert muzsikos. Számtalan nemzetközi díja mellett Magyarországon elnyerte a Liszt Ferenc-, Bartók-Pásztory-, illetve a Kossuth-díjat. 2016. januárja óta a londoni Guildhall School of Music and Drama kiemelt hegedűprofesszora.

LISZT FERENC Két epizód Lenau Faustjából, S 110

Liszt Ferencet – miként több kortársát – rendkívül intenzíven foglalkoztatta Faust figurája. Goethe filozofikus világdramájának hőse éppúgy, mint Nikolaus Lenau valamivel később írt verses elbeszélése. Előbbi a *Faust-szimfónia* ihletője volt, utóbbira a *Mefisztó-keringők* sorozatával, valamint az 1860-ban komponált *Két epizóddal* reagált. Lenau Faustjában kevesebb a misztika, a bölcelet, az ő hőse igazi romantikus hős: vágyaitól üzött, vad, vakmerő és kalandorlelkű férfiú. Mefisztót pedig Liszt – miként a Goethe nyomán írt *Faust-szimfóniában* – Lenaunál is Faust tükörképének látja, tehát a *Két epizód* is kettős portré. A zeneszerző kifejezetten ragaszkodott ahhoz, hogy a két tétel mindig együtt hangozzék el. „Szeretném, hogy a két Faust-epizódot egymástól szét nem választva adják elő – megkockáztatva, hogy a közönséget *Az éji menettel* néhány percig untatják.” A szimfonikus költemények kiadásához hasonlóan a *Két epizód* nyomtatott partitúrájának első lapjain is egy-egy hosszú idézet szerepel Lenau művéből, sőt: az *Éji menet* esetében a versrészletek a kottasorok között is megjelennek. Liszt ezáltal egészen pontosan jelzi, hogy az adott szakasz, formarész a költemény melyik karakterisztikus mozzanatához kapcsolódik. A nyitóütemek felett ez áll: „Az égen súlyos, sötét felhők járnak és az ébredő völgyre lesnek. Mélységes éj”. Faust a sötét erdőn keresztül vágat, gyötrő lelkiismeret üzi. Valamivel később szinte halljuk lovának dobogó patáit. S mintha csak Wagner operájának [*Tannhäuser*] erdei jelenetébe csöppennénk, Faust egy áhítatosan éneklő zarándokcsoportra lesz figyelmes: „Mitől világos ott az erdő mélye, s von eget, ágat, bokrot bíbor fénybe? Mi zengi azt az ünnepi zenét itt, mely minden földi szenvedést kibékít?” A muzsika gregorián dallamot, Aquinói Szent Tamás *Pange lingua gloriosi corporis mysterium* című himnuszát idézi.

A táncjelenet nem igényel ilyen részletes programot. Faust ördögi cimborájával betér egy csárdába. Feltűnik neki egy buja és kacér leány, aki feltűzeli vágyát. Mefisztó pedig hegedűt ragad, keringőt játszik, mely csakhamar vad bacchanáliába fullad. Faust elragadja a maga kiszemeltjét, kiszökteti a csárdából és egy árnyas erdő mélyén magáévá teszi. A szöveg valósággal szuggerálja a lehetséges megzenésítést: groteszk hegedűszó, lüktető keringő, eksztatikus fokozás.

BARTÓK BÉLA I. hegedűverseny, BB 48a

1907 szeptemberéből származik az a Geyer Stefihez szóló levél, amelynek sorai közé a zeneszerző lekottázta a hegedűművésznő számára készülő hegedűverseny egyik motívumát. A hangjegyek mellé odaírta: „ez a maga Leitmotívja.” Egy másik levélben a „Liebe” (Szerelem) szavak alatt további zenei témákat jegyzett le. Bartók szinte

kábulatban komponál, mint maga írja „narkotikus álomban”. Szerelmének portróját festi meg új kompozíciójában, amelyet még januárban is háromtétélesnek tervez. Elkészült az idealizált Geyer Stefi zenei képe, „földöntúli és bensőséges”, de megvan „az élénk Geyer Stefi is, vidám, szellemes, szórakoztató”. Előbbit „kizárólag a szívből írtam, ez az én Önhöz szóló vallomásom”. A gyors tétel játékos-virtuóz zene, „mindig az Ön játékka lebeg előttem” – írta Bartók.

Meg kellene azonban még komponálnia „a közönyös, hűvös, néma Geyer Stefit”, ez azonban – teszi hozzá Bartók – „csúnya muzsika lenne”. Hamarosan rájön, hogy ezt a tételt nem lehet megírni, ez a hegedűverseny „csakis kétrészes lehet; két ellentétes kép, ez minden”. S ahogy Bartók minden reménye ellenére ez a szerelem nem szökken szárba, úgy a *Hegedűverseny* sem lépett ki a publikum elé. Bartók, mint egy fájdalmas emléket, megpróbálta eltemetni. A darab első tételét viszont „átmenekítette” egy új kompozícióba, a *Két arcképből* (op. 5), mint „Egy ideális” élt tovább. Ehhez társított egy újonnan komponált tételt (talán Berlioz *Fantasztikus szimfóniája*, talán Liszt *Faust-szimfóniája* ösztönözte), szimbolikus leszámolással felérő, groteszk karikatúrát, melynek beszédes címet adott: „Egy torz”.

JOSEF SUK g-moll fantázia hegedűre és zenekarra, op. 24

A cseh Josef Suk (1874-1935) hegedűsként és zongoristaként kezdte zenei tanulmányait, előbbihez élete végéig hű maradt: 1892-ben – egykori konzervatóriumi mestere, Hanus Vihan hívására – csatlakozott a Cseh Vonósnégyeshez (mely később Smetana nevét vette fel), és egészen 1933-ig aktív maradt, több mint 4000 koncerten működött közre. Egész fiatalon kezdett komponálni, tizenegy éves volt, amikor a prágai konzervatóriumban zeneszerzést kezdett tanulni, az utolsó évben maga Dvořák tanította. A fiatal Suk pályáját később nemcsak Dvořák, hanem Brahms is segítette, műveit neves zeneműkiadó jelentette meg, az ifjú zeneszerzőt csakhamar a modern cseh iskola fontos zeneszerzői között tartották számon. Darabjaiban a nemzeti jelleg mellett korának stílári újításai is megjelentek, Suk a szó legszorosabb értelmében volt Richard Strauss, Gustav Mahler vagy Claude Debussy kortársa, sok műve úgy hordoz nemzeti karaktert, hogy mindeközben nem támaszkodik népzenei forrásra. Suk érett stílusának szép példája az 1903-ban befejezett g-moll fantázia hegedűre és zenekarra (op. 24). Címéhez (műfajához) hűen a kompozíciót a hangulatok, hangnemek, zenei karakterek szabad és lendületes váltakozása jellemzi, olyan muzsika ez, mely a hallgató képzeletét is stimulálja. A darab alaptónusa leginkább a romantika pasztorális világához áll közel.

BARTÓK BÉLA A csodálatos mandarin - szvit, op. 19, Sz. 73, BB 82

A csodálatos mandarint maga a zeneszerző is egyik legfontosabb művének tekintette. A pantomim cselekményét Lengyel Menyhért írta. A kölni ősbemutató (1926) őriási felháborodást keltett, a város polgármestere, Conrad Adanauer a darab további előadásait megtiltotta. A mű cselekménye, Bartók szavaival: „Egy apacstanyán három apacs kényszerít egy fiatal lányt, hogy csábítson fel férfiakat magához, akiket ők aztán kirabolnak. Az első egy szegény legény, a második sem különb, de harmadik egy gazdag kínai. A fogás jó, a leány tánccal mulattatja, és a mandarinban felébred a vágy, a szerelem hevesen fellobban benne, de a leány irtózik tőle. Az apacsok megtámadják, kifosztják, a dunyhába fojtják, karddal szúrják keresztül, felakasztják, minधिába, a mandarinnal nem bírnak. Ő szerelmes és vágyakozó szemekkel néz a leányra. Az asszonyi invenció segít, a leány eleget tesz a mandarin kívánságának, mire az holtan, élettelenül terül el.”

Szöveg: Molnár Szabolcs

2021. SZEPTEMBER 30. 19.30 | MŰPA

MŰZA RUBACKYTÉ ÉS A CONCERTO BUDAPEST

BERNSTEIN Candide - nyitány

PENDERECKI Zongoraverseny
(„Feltámadás”)

J. S. BACH d-moll
kettősverseny, BWV 1043

BERNSTEIN
West Side Story -
szimfonikus táncok

Műza Rubackyté zongora

Fábry Boglárka vibrafon

Concerto Budapest

Vezényel és vibrafonon közreműködik: **Rácz Zoltán**

SEASON OPENING CONCERT with Christian Tetzlaff

LISZT Two Episodes from Lenau's Faust:

Nightly March, Mephisto Waltz S 110

BARTÓK Violin Concerto No. 1, BB 48a

- intermission -

SUK Fantasia for Violin and Orchestra in G minor, Op. 24

BARTÓK Miraculous Mandarin Suite, BB 82

Christian Tetzlaff violin, **Concerto Budapest**

Conductor: **András Keller**

By tradition, the music of Béla Bartók receives a prominent role in the September season-opening concerts of Concerto Budapest, and things will be no different this year. Besides Bartók and Liszt's compositions, the audience will also hear Suk's *Fantasia*. The concert will begin with the musical presence of the devilish violinist in Liszt's *Two Episodes from Lenau's Faust*. The second part of this composition - best known as the *Mephisto Waltz* - features the demonic tempter fiddling in a village tavern. Before this bewitching 2nd movement building on variation enhancement, the first episode, the much less frequently played *The Nightly March*, gets performed. „In our correspondence [...], he marked out two or three themes referring to me. The two movements are two portraits: the first is the young girl he loved: the second is the violinist he admired.” It is how, decades later, Stefi Geyer, to whom the work is dedicated and the subject of Bartók's unrequited passion, remembered the violin concerto dating from 1907-8. The principal part composed for Geyer, just as the solo of the early 20th century *Fantasia* by Josef Suk, brother-in-law to Dvořák, are played by the brilliant German virtuoso Christian Tetzlaff, who has been welcomed and celebrated in Budapest on numerous occasions since 2001. The concert will be rounded off by nothing less Bartók's great *The Miraculous Mandarin*, a work considered one of the most modern pieces of the composer's oeuvre. It was given its rightful place on the repertoire of the world's concert halls only after Bartók's death, but it has had an enormous impact on Hungarian music ever since.

Concerto BUDAPEST

concertobudapest.hu

